

Zoeken naar het nieuwe naoberschap

Waar Overijssel bekendstaat om z'n *naoberschap*, kent Friesland het begrip *mienskip*. In feite komt het op hetzelfde neer: jij zorgt voor de mensen in je omgeving en zij zorgen voor jou.

De eeuwenoude begrippen wordt inmiddels nieuw leven ingeblazen. In Friesland is zelfs een moderne naam verzonnen: *iepen mienskip* – open gemeenschap – omdat de wereld inmiddels wel wat groter is dan het boerendorp van vroeger.

Dat er weer behoefte is aan *noaberschap* en *mienskip*, heeft alles te maken met het einde van de verzorgingsstaat zoals we die kennen en de opkomst van de participatiemaatschappij, zo wordt duidelijk tijdens de workshop van Joke Brinkman en Henk Fernee.

'Mensen zijn tegenwoordig in eerste instantie verantwoordelijk voor hun eigen leven. Daar is de overheid niet meer voor. Zoals het voor jonge ouders normaal is om zelf een kindwagen te kopen, zo moet het voor ouderen logisch worden om zelf een rollator aan te schaffen. De oudere generatie heeft het afgeleerd om op deze manier te denken. Op dit moment zitten we in een overgangsfase', legt Joke Brinkman uit.

Langzamerhand wordt duidelijk dat een groot deel van de Nederlandse bevolking – 20 tot 30 procent van de mensen – niet zelfredzaam is. De kloof met degenen die wél voor zichzelf kunnen zorgen, moet worden gedicht. Dat gebeurt via allerlei initiatieven, zoals Nieuwe Noaber in Hengelo. Dat project wil een beweging op gang brengen waarin mensen meer oog en oor krijgen voor elkaar en elkaar de helpende hand bieden bij alledaagse dingen.

'Wat we nodig hebben, is een gedragsverandering. Maar dat is een taai proces', meent Joke Brinkman.

Dat het tegenwoordig vaak ontbreekt aan onderlinge hulp, is meestal geen onwil, zo blijkt tijdens de workshop. Deelnemers wijzen erop dat de verzorgingsstaat, waarin zorg door de overheid een recht werd, oudere generaties heeft afgeleerd om zich om anderen bekommeren – of een beroep op anderen te doen. De toegenomen mobiliteit heeft eraan bijgedragen dat volwassenen kinderen minder voor hun ouders zorgen. Jongeren, opgegroeid in een individualistische samenleving, voelen zich bovendien nogal eens bezwaard om zich met anderen te 'bemoeien'.

Dat het nieuwe naoberschap nog maar voorzichtig voet aan de grond krijgt, heeft er misschien wel mee te maken dat de nood nog niet hoog genoeg is, oppert één van de deelnemers. 'We hebben het te goed. We moeten nog een tandje terug. Zodra we op het punt komen waarop iedereen gelijk is, gaan mensen weer voor elkaar zorgen.'

Maar er zijn meer hindernissen. Zo wijst een deelnemer erop dat de behoefte aan hulp niet zozeer voorkomt bij één op de vijf mensen, maar in één van de vijf straten. Met andere woorden: er is te weinig differentiatie binnen de groep hulpbehoevenden om onderlinge zorg te kunnen bewerkstelligen.

Complicerende factor is bovendien dat het nieuwe naoberschap moderne vormen aanneemt. 'Apps zijn de dorpspomp van 2017', klinkt het. Dat roept de vraag op of er een extra

tweedeling ontstaat: die tussen niet-zelfredzamen mét en zonder digitale vaardigheden. De kloof tussen *cans* en *cannots*, zoals SCP-directeur Kim Putters hen noemt in zijn roep om een nieuw sociaal contract, wordt daarmee alleen maar groter.